

ישראל מול לבנון: חתירה למשא ומתן ישיר, פירוק חיזבאללה וסיום הסדרי הביניים

17.03.2026 | ד"ר עדי שורץ written by

עיקרי הדברים

- במקום תיווך בינלאומי כפי שהציע נשיא צרפת עמנואל מקרון, על ישראל להכריז על מוכנותה לפתוח במשא ומתן ישיר עם לבנון להסכם נורמליזציה מלא; פירוק חיזבאללה מנשק הוא תנאי יסוד להסדר.
- הצבת יעד מדיני כזה אינה מחליפה פעולה צבאית, ואינה מחייבת עיכוב שלה; היא משלימה את הפעולה הצבאית ומעניקה לה הקשר אסטרטגי ברור.
- היוזמה המדינית מבהירה מה מצופה מממשלת לבנון ומצבאה: אם לבנון תממש את ריבונותה ותפעל נגד חיזבאללה ^[1] ניתן יהיה להתקדם להסדר; אם לא, ישראל תמשיך לפעול לבדה.
- משא ומתן צריך להתנהל ישירות בין ישראל ולבנון, ללא מנגנוני תיווך בינלאומיים המייצרים עמימות ואחריות חלקית.
- ישראל צריכה להציע שיתוף פעולה ביטחוני ישיר בין צה"ל לצבא לבנון לצורך מימוש ריבונות המדינה הלבנונית בדרום לבנון.
- מנגנונים בינלאומיים כגון יוניפי"ל והישענות על החלטה 1701 הוכיחו את כישלונם ואינם יכולים להוות בסיס להסדר עתידי.
- במסגרת הסדר כולל עם לבנון יש לפעול לסיום סוגיית "הפליטים הפלסטינים" באמצעות החלפת אונר"א בנציבות האו"ם לפליטים והסדרת מעמדם של כ-150 אלף תושבים ילידי לבנון.

מבוא

נשיא צרפת עמנואל מקרון הכריז השבוע באמצעות ציוץ ברשת X (טוויטר) כי ממשלת לבנון הביעה נכונות לקיים שיחות ישירות עם ישראל. הוא קרא לישראל להיענות להזדמנות זו, לפתוח בדיונים ולהגיע להפסקת אש ולהסדר שיאפשר לרשויות בלבנון לממש את ריבונות המדינה. [1] צרפת אף הציעה לארח את השיחות בפריז.

עצם העלאת האפשרות לשיחות ישירות בין ישראל ללבנון היא התפתחות חשובה, אך הצעתו של מקרון רחוקה מלספק את האינטרסים של מדינת ישראל. עם זאת, זו הזדמנות מצוינת לישראל להציג יוזמה מדינית משלה בעניין לבנון ולהופיע כיוזמת בזירה הבינלאומית.

ישראל נכוונה בעבר בכל מיני הסדרים "מדיניים" שכבלו את ידיה והחלישו אותה, ולכן ניתן להבין את ההסתייגות מיוזמות שכאלה. ואולם, מדיניות אינה מילה גסה, כל עוד היא משרתת את האינטרסים של הביטחון הלאומי. גישה המבוססת רק על תגובה אינה מספיקה, ופעילות צבאית לבדה אינה יכולה להוות אסטרטגיה מדינית. לכן על ישראל להציג קבל עם ועולם את שאיפותיה אל מול לבנון וכיצד ניתן לממש אותן.

פעולה צבאית לא סותרת יעדים מדיניים

מדינת ישראל נוטה לעיתים להסתפק בהסבר טקטי של פעולותיה הצבאיות. הצבת יעד-על מדיני ברור ² גם כאשר הפעילות הצבאית נמשכת ³ יכולה לחזק את הלגיטימציה של פעולותיה ולחדד את ההיגיון האסטרטגי שלהן.

הצגת יעד מדיני, במובן של חזון אסטרטגי ליחסים עם המדינות השכנות, אינה עומדת בסתירה לפעילות צבאית. להפך ⁴ היא מעניקה לה הקשר אסטרטגי ברור. בארה"ב, למשל, תדרוכים של הדרג המדיני נפתחים כמעט תמיד בהסבר מפורט של המטרות המדיניות של הפעולה הצבאית, כלומר, מהו היעד שאליו חותרת ארה"ב ומדוע היא פועלת כפי שהיא פועלת. אין מדובר בהתנצלות, בניסיון "להסביר" או בהמתנה לאישור בינלאומי. מטרת ההצגה הזו היא להבהיר את המדיניות בצורה הברורה, הקוהרנטית וההגיונית ביותר ⁵ הן לציבור בבית והן לשחקנים בזירה הבינלאומית.

גם כאשר אין ודאות שהיעד המדיני יושג בטווח הקצר, עצם הצבתו מסייעת להבהיר מהי התוצאה הרצויה של הפעולה הצבאית. סקפטיות לגבי אפשרות המימוש לא צריכה למנוע את הצבת היעד. גישה זו אינה מבטאת חולשה ואינה מחייבת נסיגה. היא פשוט מבהירה מה המטרה האסטרטגית.

הצגת יעד מדיני של משא ומתן ישיר עם לבנון אינה מחייבת עצירה, עיכוב או הקפאה של הפעילות הצבאית הישראלית. להפך ⁶ מדובר בשני מסלולים משלימים הפועלים במקביל. ישראל אינה נדרשת להמתין להחלטותיה של ממשלת לבנון, במיוחד לנוכח חולשתה המבנית ואי-יכולתה לממש בפועל את ריבונותה בשטח.

ההצעה הישראלית מגדירה יעד ברור ומזמינה את לבנון להצטרף אליו בכל שלב, אך אינה מתנה את מימושו בהסכמה מוקדמת. אם תבחר לבנון לפעול נגד חיזבאללה ⁷ הדבר יוכל להתבצע במסגרת מאמץ מקביל ומשלים: צה"ל ימשיך לפעול היכן שיידרש, בעוד שצבא לבנון יידרש להפגין אחריות באזורים שבשליטתו, ובכך להוכיח רצינות וכוונה לממש ריבונות.

במובן זה, היוזמה המדינית אינה מסלול עוקף לפעולה צבאית ואינה מכשיר למשא ומתן ממושך ומעכב. היא כלי שמחדד את התכלית האסטרטגית של הפעולה הצבאית ומאפשר ללבנון לבחור אם להצטרף אליה ⁸ או להיוותר אחראית להמשך המצב הקיים.

כישלון המנגנונים הבינלאומיים

הצעתו של מקרון לתוודך במשא ומתן בין ישראל ללבנון חוזרת על טעויות העבר ומשחררת את מדינת לבנון מאחריות לגורלה באמצעות מנגנון בינלאומי שאינו מסוגל לספק את הסחורה. הדרישה של מקרון מחיבאללה להפסיק את ההתקפות על ישראל היא דרישה חלולה, שכן אין ביכולתה של צרפת לאכוף את הדרישה בפועל. זו גם למעשה הטעות שמלווה אותנו מאז מלחמת לבנון השנייה ב-2006 שבעקבותיה התקבלה החלטת מועצת הביטחון 1701 הנסמכת על יוניפי"ל בדרום לבנון.

הסדר זה נועד להבטיח כי אזור דרום לבנון לא יהפוך שוב לזירת פעילות צבאית של חיבאללה. בפועל, ההסדר הזה נכשל. חיבאללה המשיך לבנות כוח צבאי רחב היקף, להקים תשתיות לחימה בתוך אוכלוסייה אזרחית ולהחזיק ארסנל עצום של רקטות וטילים. יוניפי"ל, שאמור היה לפקח על המצב, התגלה ככוח חסר יכולת אכיפה ממשית, ולעתים אף כמסווה לפעילות חיבאללה.

המסקנה היא שמנגנונים בינלאומיים אינם יכולים להחליף אחריות מדינתית. הם יוצרים מצב שבו לבנון מציגה עצמה כמדינה ריבונית אך נמנעת מלשאת באחריות מלאה לנעשה בשטחה.

חיבאללה והמערכה האיראנית

חיבאללה אינו רק ארגון טרור הפועל נגד ישראל. הוא גם אחד הכלים המרכזיים של איראן לביסוס השפעתה במזרח התיכון. באמצעות חיבאללה הצליחה איראן לבנות כוח צבאי משמעותי בלבנון ולהפעיל לחץ מתמשך על ישראל ועל מדינות נוספות באזור. מציאות זו מאיימת לא רק על ישראל אלא גם על ריבונותה של לבנון עצמה. אם לבנון מבקשת להיתפס כמדינה ריבונית ולנהל יחסים מדיניים עם שכנותיה, עליה להיות בעלת המונופול על השימוש בכוח בתחומה. בשל כך, פירוק חיבאללה מנשקו צריך להיות התנאי הבסיסי לכל הסדר עתידי בין ישראל ללבנון.

משא ומתן ישיר ושיתוף פעולה בין הצבאות

ישראל צריכה להצהיר כי היא מוכנה בכל עת לפתוח במשא ומתן ישיר עם לבנון להסכם נורמליזציה מלא. משא ומתן כזה אינו מחייב מנגנוני תיווך מורכבים. שתי המדינות הן ישויות מדינתיות עם מוסדות שלטון וצבאות סדירים. מפגשים יכולים להתקיים בגבול עצמו [?] כפי שנעשה בעבר באזור ראש הנקרה [?] או במדינה שלישית קרובה כגון קפריסין. העיקרון צריך להיות ברור: מדובר במשא ומתן בין שתי מדינות ריבוניות, ולא בתהליך המנוהל בידי מתווכים בינלאומיים.

ישראל יכולה להציע ללבנון מסגרת של שיתוף פעולה ביטחוני ישיר בין צה"ל לצבא לבנון. שיתוף פעולה כזה צריך להתבסס על יחסים בין צבאות סדירים [?] צבא מול צבא, רמטכ"ל מול רמטכ"ל.

המטרה אינה להקים מנגנון בינלאומי נוסף, אלא לחזק את יכולתה של המדינה הלבנונית לממש את ריבונותה. גישה זו עדיפה בהרבה על ההסתמכות על כוחות בינלאומיים כמו יוניפי"ל.

כאן יעמדו המדינה והצבא הלבנוניים למבחן. אם לבנון אכן תפעל כמדינה ריבונית ותפעל נגד חיזבאללה ² ניתן יהיה להתקדם להסדר יציב בין המדינות. אם לא, ימשיך צה"ל לבצע את המוטל עליו להגנת אזרחי ישראל. הצבת יעד מדיני כזה אינה מבטאת נאיביות, אלא מבהירה לכל השחקנים בזירה מה מצופה מהם ומה יהיו ההשלכות של בחירותיהם. אחריותה של ממשלת לבנון לגורלה תהיה ברורה לעיני כל.

סיום אשליית הפליטות הפלסטינית

סוגיה נוספת שישראל צריכה להציב כתנאי לנורמליזציה עם לבנון היא מעמדם של כ-150 אלף תושבים ילידי המדינה הרשומים כ"פליטי פלסטין". בפועל מדובר באנשים שנולדו בלבנון וחיים בה כבר דורות, אך ממשיכים להיות רשומים כפליטים במסגרת מנגנון ייחודי של אונר"א. מעמד פליטות זה מועבר כך מדור לדור, כחלק מהתפישה הפלסטינית והערבית בכלל בדבר המשך המאבק בישראל בדרכים מגוונות. הסכם שלום עם לבנון משמעו יציאתה ממעגל הלחימה בישראל והפסקת הניסיונות להביא לקיצה של המדינה היהודית.

סיום אשליית הפליטות הפלסטינית אינו מחייב בהכרח הענקת אזרחות לבנונית לכל התושבים הללו, אפשרות שמדינת לבנון התנגדה אליה באופן היסטורי. בדיוק לשם כך קיימת נציבות האו"ם לפליטים (UNHCR), שמטרתה למצוא פתרונות קבע למצבי פליטות. יש להחליף את פעילות אונר"א בלבנון בפעילות של נציבות האו"ם לפליטים ולגבש תוכנית בינלאומית ברורה של חמש שנים להסדרת מעמדם של התושבים חסרי האזרחות שנולדו בלבנון.

הסדר טריטוריאלי רק במסגרת שלום

כל דיון בשאלות טריטוראליות בין ישראל ללבנון יוכל להתבצע רק כחלק מהסכם שלום רחב יותר. נסיגות ישראליות בעבר לא הביאו ליציבות אלא ליצירת חללי כוח שנוצלו על ידי ארגונים חמושים. בשל כך, כל שינוי טריטוריאלי צריך להיעשות רק לאחר שיובטח כי לבנון מממשת בפועל את ריבונותה בדרום המדינה וכי מתקיימים יחסי שלום ונורמליזציה מלאים בין המדינות. עד אז לא תימנע ישראל מכל פעילות צבאית.

סיכום

ישראל ולבנון יכולות להיות על סיפה של אפשרות חדשה ביחסים ביניהן. במקום להמשיך ולהסתמך על מנגנונים בינלאומיים זמניים, ישראל צריכה להציב יעד מדיני ברור: הסדר ישיר בין שתי מדינות ריבוניות. הצבת יעד כזה אינה מחליפה פעולה צבאית אלא מעניקה לה הקשר אסטרטגי ברור. אם לבנון תהיה מוכנה לממש את ריבונותה ולהיות אחראית למתרחש בשטחה, הסדר כזה יכול להפוך גבול של עימות מתמשך לגבול של יציבות ושיתוף פעולה.

<https://x.com/EmmanuelMacron/status/2032770374090346951?s=20> [1]

המאמר נכתב יחד עם ד"ר עינת ווילף.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.